

ALKAs aftale om kollektiv personsikring med Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund

Journal nr.2 : 8032-419

Rådsmødet den 23. februar 2000

1. Resumé

Forsikrings-Aktieselskabet ALKA har anmeldt en aftale om personsikring (gruppelivs- og gruppeulykkesforsikring) og i tilknytning hertil en aftale om tegning af individuelle forbundsskadesforsikringer med Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund (DFKF).

Aftalen omfatter en kollektiv personsikring for alle kontingentbetalende medlemmer af DFKF under 67 år. I tilknytning hertil giver aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikring disse medlemmer adgang til at tegne forbundsforsikringer i ALKA på særlige vilkår. I begge aftaler gælder et opsigelsesvarsel på 6 måneder til en 1. januar, dog således at aftalen om individuelle forsikringer er betinget af, at aftalen om den kollektive personsikring er i kraft.

Aftalerne omfatter x personer, hvoraf ca. x % har benyttet sig af muligheden for at tegne individuelle forsikringer i ALKA.

Efter Konkurrencestyrelsens vurdering udøves der gennem de anmeldte aftaler erhvervsvirksomhed som omfattet af konkurrencelovens § 2. DFKF tegner og afregner den obligatoriske aftale, samt markedsfører de frivillige aftaler og sikrer medlemmerne økonomiske fordele. Konkurrencelovens § 3 finder ikke anvendelse, da aftalerne går ud over løn- og arbejdsforhold.

Aftalerne begrænser andre udbyderes mulighed for at trænge ind på markedet, men det er Konkurrencestyrelsens vurdering, at de anmeldte aftaler ikke har en sådan markedspåvirkning, at konkurrencen begrænses. Aftalerne er ikke omfattet af forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1. Der kan derfor meddeles ALKA en ikke-indgrebserklæring efter konkurrencelovens § 9.

2. Afgørelse

Det meddeles ALKA Forsikring, a

- aftalerne mellem ALKA Forsikring og Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund om personsikring samt om tegning af individuelle forbundsforsikringer ikke efter de forhold, som Konkurrencerådet har kendskab til, er omfattet af forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. konkurrencelovens § 9.

3. Sagsfremstilling

3.1. Sagens anledning

Forsikrings-Aktieselskabet ALKA har ved brev af 29. juni 1998 anmeldt en aftale om personsikring (gruppelivs- og gruppeulykkesforsikring) og en aftale om tegning af individuelle forbundsforsikringer med Dansk Frisør og Kosmetiker Forbund (DFKF). Aftalerne er indgået før den 1. januar 1998.

ALKA ansøger om en erklæring om ikke-indgreb i medfør af konkurrenceloven § 9, subsidiært om en individuel fritagelse efter konkurrenceloven § 8, stk. 1, såfremt en erklæring om ikke-indgreb ikke kan meddeles.

ALKA har indgået tilsvarende aftaler med i alt 9 fagforbund. Alle aftaler omfatter dels kollektiv ulykkes-/personforsikring og dels supplerende ulykkes-, familie- og husforsikring. Aftalen med DFKF er den eneste med obligatorisk deltagelse i den kollektive forsikringsordning.

3.2. Sagens parter

Forsikrings-Aktieselskabet ALKA er moderselskab i ALKA-koncernen. Datterselskaber i koncernen er Forsikrings-Aktieselskabet ALKA Liv og Forsikrings-Aktieselskabet Liv II.

I 1998 havde ALKA-koncernen bruttopræmieindtægter på 1.522 mio. kr. Heraf tegnede ALKA Skade sig for 950 mio. kr., hvor ALKA Liv havde bruttopræmier for 572 mio. kr.

Forsikringsbranchen havde i 1998 en omsætning på 34.114 mio. kr. (skade) og 41.482 mio. kr. (liv), i alt 75.596 mio. kr.¹

ALKA har oplyst, at DFKF pr. 1. kvartal 1999 havde x medlemmer. Forbundets omsætning kendes ikke. Det totale antal LO-medlemmer var i samme kvartal x.

Endvidere har ALKA oplyst, at alle faglærte, der aktuelt arbejder i faget hos en organiseret mester, skal være medlem af forbundet. Elever, der arbejder hos en organiseret mester, kan frit vælge om de ønsker medlemskab af forbundet. Organisationsprocenten er oplyst til ca. 99%. De mestre, der er organiseret, er medlem af Danmarks Frisørmesterforening. På landsplan findes et antal mestre, der ikke er medlem af Danmarks Frisørmesterforening. Ansatte i disse virksomheder kan frit vælge om de ønsker medlemskab af DFKF eller ej. Det har ikke været muligt at få oplyst antallet af virksomheder, der ikke er organiseret i Danmarks Frisørmesterforening eller hvor mange ansatte der er i disse virksomheder, herunder antal for evt. medlemskab af DFKF.

3.3. Det relevante marked

3.3.1. Produktmarkedet

Anmelder anfører, at det relevante marked er markedet for skadesforsikring. Styrelsen kan tilslutte sig dette, men da aftalen også vedrører livsforsikringer, medtages dette marked.

3.3.2. Det geografiske marked

Det geografiske marked er Danmark.

Der er tale om aftaler mellem et dansk forsikringsselskab og et dansk fagforbund om forsikring af og til arbejdstagere i Danmark. ALKA driver kun virksomhed i Danmark. Det kan ikke udelukkes, at de forsikrede kan tage deres forsikringer med til udlandet, eller at udenlandske selskaber kan tilbyde danske forsikringstagere tilsvarende forsikringer, men det skønnes ikke at være relevant i denne sammenhæng.

3.3.3. Parternes stilling på det relevante marked

ALKA's andel af skadesforsikringsmarkedet er 2,75 % målt på bruttopræmieindtægterne, mens andelen på livsforsikringsmarkedet er 1,3 %.

ALKA har oplyst, at aftalen om personsikring med DFKF har en værdi af x mio. kr.

3.4. Aftalerne

Der er tale om 2 aftaler med indbyrdes sammenhæng: 1) aftale om kollektiv personforsikring og

2) aftale om tegning af individuelle forbundsforsikringer, idet aftalen om individuelle forbundsforsikringer er betinget af medlemskab af DFKF og dermed af den kollektive forsikringsordning.

3.4.1. Aftale om kollektiv personsikring

Aftalen mellem ALKA og DFKF er indgået med virkning pr. 1. januar 1992. DFKF er forsikringstager, ALKA er forsikringsgiver, medlemmet er den forsikrede. Medlemmerne er ikke part i aftalen.

Obligatorisk forsikrede er kontingentbetalende medlemmer under 67 år og HK-ansatte på forbundskontoret. Indtrædelse sker uden afgivelse af helbredsoplysninger ved indmeldelse i DFKF. Udtræden sker ved udmeldelse af forbundet. Der er tale om en heltidsforsikring (gruppeliv- og ulykke).

De omfattede forsikringsbegivenheder er bl.a. invaliditet som følge af ulykke (ulykkesforsikring), tab af erhvervsevne og dødsfald (livsforsikring).

Forbundet betaler hver måned præmie til ALKA. Forbundet opkræver præmien via medlemskontingentet. Den månedlige præmie udgør x kr. pr. medlem (1991-tal). Præmierne reguleres efter en aftalt reguleringsklausul.

Der er knyttet en bonusordning til gruppelivsforsikringen, som beregnes efter det til enhver tid gældende bonusregulativ for gruppelivsforsikringer. Bonussen sættes ind på en præmiereguleringskonto.

Aftalen kan af parterne opsiges med 6 måneders skriftligt varsel til en 1. januar, dvs. at varslet kan blive op til 18 måneder. Medlemmet/den forsikrede kan ikke opsige forsikringen.

3.4.2. Aftale om individuelle forbundsforsikringer

Kontingentbetalende medlemmer omfattet af personsikringsaftalen har ret til at tegne individuelle forsikringer på ALKA's til enhver tid gældende præmier og betingelser.

Visse af forbundsskadeforsikringerne afviger fra de tilsvarende almindelige ALKA-forsikringer. [...] Bortset herfra er der ingen forskelle mellem forbunds- og ALKA's almindelige forsikringer.

Det er frivilligt for medlemmerne, om de vil tegne disse forsikringer. Når medlemmet ikke længere er medlem af DFKF, ændres forsikringerne til almindelige ALKA-forsikringer. Hvis medlemmet bliver medlem af et andet fagforbund, der har en tilsvarende aftale med ALKA, kan forsikringen overføres.

Begge parter har forpligtet sig til at medvirke til markedsføring af forbundets forsikringer i henhold til en særlig markedsføringsplan. Forbundet har forpligtet sig til at betale for informationsmateriale til medlemmerne om forsikringstilbudene, hvor ALKA skal medtage forbundsforsikringerne i sin løbende markedsføring.

ALKA har oplyst, at DFKF ikke modtager nogen omkostningsrefusion for sit arbejde i forbindelse med forsikringerne. Præmier mv. opkræves af ALKA.

Aftalen gælder kun så længe aftalen om kollektiv personsikring er i kraft. Aftalen kan af parterne (DFKF og ALKA) opsiges med 6 måneders varsel til en 1. januar. Det vil sige, at varslet kan blive op til 18 måneder.

3.4.3. Forsikringsbetingelserne

Styrelsen har ikke vurderet de konkrete forsikringsbetingelser, der gælder i forholdet mellem ALKA og de forsikrede.

4. Vurdering

Konkurrencerådet skal tage stilling til, om der gennem aftalerne udøves erhvervsvirksomhed, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. § 2, stk. 1.

Konkurrencerådet skal endvidere tage stilling til, om aftalerne omhandler løn- og arbejdsforhold, der efter konkurrencelovens § 3 er undtaget fra konkurrenceloven.

Hvis dette ikke er tilfældet, skal Konkurrencerådet tage stilling til, om der i aftalerne er konkurrencebegrænsende elementer, der fører til, at aftalerne er omfattet af forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1. Hvis dette måtte være tilfældet, skal rådet tage stilling til, om der i givet fald kan meddeles individuel fritagelse efter konkurrenceloven § 8, stk. 1.

Der gælder ingen undtagelser eller fritagelser i henhold til EU-regler, jf. § 4, og aftalerne er ikke indgået i koncernforhold, jf. § 5. Aftalerne er ikke omfattet af bagatelreglerne i konkurrenceloven § 7, stk. 1, allerede fordi den samlede omsætning overstiger 1 mia. kr.

4.1 Konkurrencelovens anvendelsesområde

4.1.1 Konkurrenceloven § 2

For at være omfattet af konkurrencelovens anvendelsesområde skal der være tale om aftaler mellem virksomheder, der udøver erhvervsvirksomhed, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. § 2, stk. 1.

Erhvervsvirksomhed omfatter som udgangspunkt "... enhver aktivitet, der resulterer i økonomisk værditilvækst med betydning for konkurrence- og effektivitetsforholdene, medmindre der er tale om myndighedsudøvelse. Dette gælder uanset, om værditilvæksten frembringes i privat eller offentlig regi, og uanset om den pågældende aktivitet giver overskud, er non-profit eller giver underskud...".²

EF-domstolen har gentagne gange udtalt, at begrebet virksomhed inden for konkurrenceretten omfatter enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde.³ Dette gælder også forsikringsvirksomhed⁴ og fagforeningers økonomiske aktiviteter. I litteraturen anføres det, at "A workers' organisation is probably not an undertaking, at least as regards its industrial relation activities [forholdet mellem arbejdsgivere og arbejdstagere]".⁵ Heraf kan udledes, at en fagforening kan være en virksomhed, som omfattet af konkurrenceretten, når der ikke er tale om arbejdsmarkedsforhold.

De produkter ALKA-aftalerne vedrører, er for den kollektive aftales vedkommende ulykkesforsikring og livsforsikring. For de frivillige forsikringer, der er tegnet i tilknytning hertil, drejer det sig om familieulykkesforsikring, familieforsikring (bl.a. indbo) og evt. villaforsikring.

DFKF er forsikringstager og optræder som indkøber af kollektiv personsikring på medlemmernes vegne. Forbundet administrerer ordningen, jf. den indgåede administrationsaftale om tilmelding, registrering, anmeldelse af skader og præmiebetaling. Erstatningerne udbetales via forbundet eller lokale afdelinger. DFKF er formidler af de frivillige forsikringer, men påtager sig samtidig en oplysnings- og markedsføringsopgave.

DFKF's indkøb/formidling og administration af disse produkter til medlemmerne er som udgangspunkt økonomisk aktivitet omfattet af konkurrenceloven.

Aftalerne omfatter sådanne aktiviteter, at DFKF i denne sammenhæng optræder som en virksomhed, der udøver erhvervsvirksomhed og dermed er omfattet af konkurrenceloven, jf. lovens § 2.⁶

4.1.2 Konkurrencelovens § 3 - løn- og arbejdsforhold

Styrelsen finder, at ALKAs aftaler med DFKF også omfatter andet end løn- og arbejdsforhold, fx. familieforsikring, familieulykkesforsikring og familievillaforsikring.

Aftalerne mellem ALKA og DFKF omfatter derfor forhold, der ligger ud over, hvad der må anses for løn- og arbejdsforhold.

4.1.3 Anmelders bemærkninger

Anmelder understreger, at DFKF's virksomhed er baseret på et solidaritetsprincip, og at etableringen af gruppeordningen er sket ud fra et socialt sigte. Denne form for virksomhed er inden for en fagforenings naturlige opgaver i relation til obligatorisk gruppelivsforsikring.⁷

Styrelsen finder, at anmelders bemærkninger ikke ændrer ved vurderingen. Der er ikke i forbindelse med denne anmeldelse anledning til at drøfte om en forsikringsordning, der alene omfatter arbejdsforhold ville kunne være undtaget jf. konkurrenceloven § 3.

Aftalerne regulerer økonomiske forhold, jf. konkurrenceloven § 2 og er ikke undtaget fra konkurrencelovens kapitel 2, jf. lovens § 3.

Herefter kan aftalerne vurderes efter konkurrencelovens kapitel 2.

4.2. Mulige konkurrencebegrænsninger

4.2.1. Obligatorisk dækning (Personsikring)

Alle kontingentbetalende medlemmer under 67 år af DFKF er forsikrede. Medlemmernes forpligtelse til at være omfattet af den af DFKF aftalte forsikring ligger uden for de anmeldte aftaler.⁸ Konkurrerende selskaber er imidlertid ikke afskåret fra at tegne livs- og ulykkesforsikringer med DFKF-medlemmer. Anmelder fremhæver, at dækningerne er begrænsede. Livs- og ulykkesforsikringerne kan normalt kumuleres.

Hertil kommer at forsikringen kun omfatter x personer, svarende til en årlig præmiebetaling på x mio. kr., hvorfor bestemmelsen ikke kan antages at have en sådan markedspåvirkning, at der er tale om en konkurrencebegrænsning omfattet af konkurrenceloven § 6, stk. 1. Med et større antal forsikrede medlemmer af et fagforbund omfattet af en obligatorisk ordning, ville der være tale om en stærkere markedspåvirkning.

4.2.2. De individuelle forsikringer

DFKF-medlemmerne har ret til at tegne individuelle forsikringer i ALKA på favorable vilkår. Benyttelse af denne ordning er frivillig for medlemmerne.

Fordelene ved at tegne individuelle forsikringer hos ALKA er ikke betinget af nogen eksklusiv- eller præferencebestemmelser. Aftalen tilskynder medlemmerne til at vælge ALKA-forsikringer fremfor forsikringer i andre selskaber. Dette kan betyde, at andre selskaber forhindres i at få fat på ALKA-medlemmerne, hvis disse selskaber ikke kan tilbyde forsikringstagerne tilsvarende forsikringsvilkår. Imidlertid viser tal fra ALKA, at x DFKF-medlemmer har benyttet sig af muligheden for at tegne den supplerende familieulykkesforsikring, at x har tegnet

familieforsikringen, og at x har tegnet villaforsikringen. Derved vil det maksimalt være x % af medlemmerne, der har benyttet sig af muligheden for at tegne de individuelle forsikringer.

Styrelsen finder, at aftalen om tegning af individuelle forsikringer med ALKA's markedsandel på under 3 % ikke har en sådan markedspåvirkning, at der er tale om en konkurrencebegrænsning omfattet af § 6. Der er herved også lagt vægt på, at max x % har benyttet sig af muligheden. Aftalen hindrer ikke DFKF-medlemmerne i at benytte andre forsikringsselskabers tilbud.

4.2.3. Opsigelsesvarslerne

Aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer er gyldig så længe aftalen om kollektiv personsikring er i kraft, men kan opsiges selvstændigt.

Aftalen om kollektiv personsikring og aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer indeholder begge en bestemmelse om opsigelse af aftalen med 6 måneders varsel til en 1. januar. Det betyder, at varslet kan spænde fra op til 18 måneder, hvis parterne ikke får sagt op inden en 1. juli i et år, til 6 måneder, hvis de får sagt op i rette tid.

Aftalen om kollektiv personsikring er som nævnt obligatorisk for medlemmerne og kan alene opsiges af forbundet. Et varsel af denne længde kan siges at være konkurrencebegrænsende, da DFKF herved hindres i at flytte sine forsikringer til et andet selskab, hvis de fik et bedre tilbud. Henset til at forsikringsåret løber fra en 1. januar til en 31. december, at der hver måned kommer oplysninger fra forbundet til ALKA om medlemmernes til- og afgang, at præmien betales hver måned, og at forbundet står for en del af administrationen af ordningen, må der skulle en rimelig periode til at afvikle samarbejdet.

Varslet i aftalen om kollektiv personsikring ses under hensyn til ALKA's markedsposition ikke at være konkurrencebegrænsende.

Forbundsmedlemmernes benyttelse af aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer er frivillig, hvorfor et varsel på op til 18 måneder ikke ses at være konkurrencebegrænsende. Heller ikke i den periode hvor varslet gælder, er forsikringstagerne forpligtede til at tegne de pågældende forsikringer, hvorfor aftalen i denne periode kan blive virkningsløs. Forsikringstagerne (medlemmerne) vil alene være bundne af deres individuelle forsikringsbetingelsers bestemmelser.

Varslet i aftalen om tegning af individuelle forbundsforsikringer ses ikke at være konkurrencebegrænsende.

4.2.4. Øvrige aftaler

Vurderingen i 4.2.1., 4.2.2. og 4.2.3. ændres ikke af, at ALKA har indgået aftaler med 8 andre fagforbund. Forbundsaftalerne er ikke indbyrdes afhængige, og opsigelsesvarslerne går ikke videre end foran beskrevet. De 8 aftaler må vurderes konkret, men der er efter de oplysninger, der er fremlagt i forbindelse med anmeldelsen, ikke forhold, der tyder på at de i alt 9 tilsammen har en kumulativ virkning, der kan føre til at konkurrencen begrænses. Der er således ikke noget ved aftalerne, der hindrer andre selskaber i at erhverve fagforbundene eller disses medlemmer som kunder med de foran angivne frister og forudsat de har et godt tilbud.

4.2.5. Anmelders bemærkninger

Anmelder er enig i, at aftalerne ikke har en sådan markedspåvirkning, at de er omfattet af konkurrencelovens § 6.

4.3. Konklusion

Efter de forhold Konkurrencerådet har kendskab til, er aftalerne ikke omfattet af forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1. Der vil kunne meddeles ALKA en erklæring om ikke-indgreb efter konkurrencelovens § 9.

Der er herved lagt vægt på, at der er tale om formidlingsaftaler, der ikke antages at have en sådan markedspåvirkning, at der er tale om en konkurrencebegrænsning, som er omfattet af § 6, stk. 1.

<SMALL>[1](#) Finanstilsynet, Statistisk materiale 1998, jf. omsætningsberegningsskema § 7.

</SMALL>

<SMALL></SMALL>[2](#) <SMALL>Konkurrenceloven med kommentarer af Kirsten Levinsen, 1998, s. 31.</SMALL>

<SMALL></SMALL>[3](#) <SMALL>Se hertil bl.a. Albany præmis 77.</SMALL>

<SMALL></SMALL>[4](#) <SMALL>Se hertil Albany m.fl. </SMALL>

<SMALL></SMALL>[5](#) <SMALL>Bellamy & Child, Common Market Law on Competition, 1993, 2-007.</SMALL>

<SMALL></SMALL>[6](#) <SMALL>Se hertil bl.a. Poucet og Pistre, De forenede sager C-159/91 og C-160/91, Albany, Sag C-67/96, Brentjens, De forenede sager C-115-117/97 og Maatschappij, Sag C-219/97.</SMALL>

<SMALL><SMALL>[7](#)</SMALL> Anmelder henviser til Højesterets dom af 8. maj 1973, U1973.487H, som anerkendte, at det kan være inden for fagforeningers formål at etablere gruppelevsordninger. Et medlem kunne ikke undlade at betale kontingentandel svarende til tvungen gruppelevsforsikring.</SMALL>

<SMALL></SMALL>[8](#) <SMALL>Se Højesterets dom af 8. maj 1973.</SMALL>